

Рішення
разової спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії

Здобувач ступеня доктора філософії **Шарандін Олександр Олександрович**, 1980 року народження, громадянин України, освіта вища: закінчив у 2002 році Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут» за спеціальністю «Правознавство» та здобув професійну кваліфікацію юриста, працює заступником керівника Служби комплаєнсу Акціонерного товариства «Національна акціонерна компанія «Нафтогаз України» (м. Київ), виконав акредитовану освітньо-наукову програму «Право».

Разова спеціалізована вчена рада, утворена наказом Державного податкового університету, Міністерства фінансів України, м. Ірпінь, від «29» квітня 2026 року № 523, у складі:

Голови разової спеціалізованої вченої ради –	Наталії Новицької , доктора юридичних наук, професора, професора кафедри цивільного права та процесу Державного податкового університету
Рецензентів –	Марини Глух , кандидата юридичних наук, професора, завідувача кафедри фінансового та податкового права Державного податкового університету Альони Гарбінської-Руденко , кандидата юридичних наук, доцента, доцента кафедри фінансового та податкового права Державного податкового університету
Офіційних опонентів –	Ігоря Ковбаса , доктора юридичних наук, професора, завідувача кафедри публічного права Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича Наталії Литвин , доктора юридичних наук, професора, професора кафедри службового та медичного права Київського національного університету імені Тараса Шевченка,

на засіданні «09» червня 2026 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» **Шарандіну Олександру Олександровичу** на підставі публічного захисту дисертації «**Фінансово-правовий статус політичних партій**» за спеціальністю 081 «Право».

Дисертацію виконано в Державному податковому університеті, Міністерства фінансів України, м. Ірпінь.

Науковий керівник доктор юридичних наук, професор **Мацелик Тетяна**

Олександрівна, професор кафедри фінансового та податкового права Державного податкового університету.

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису, виконаного державною мовою, і є комплексним, цілісним, завершеним науковим дослідженням, містить нові науково обґрунтовані результати, які відрізняються новизною в постановці і вирішенні теоретичних та практичних проблем фінансово-правового статусу політичних партій, що має істотне значення для галузі знань 08 «Право». Зокрема, уперше науково обґрунтовано цілісну систему принципів правового регулювання фінансової діяльності політичних партій, до якої віднесено принципи законності, рівноправності, прозорості та інституційної незалежності, що у своїй взаємодії формують нормативно-ціннісний фундамент забезпечення прозорого обігу партійних коштів, на цій основі розроблено пропозиції щодо їх нормативного закріплення у профільному законодавстві з урахуванням вимог системності, узгодженості та ефективності фінансово-правового регулювання. здійснено систематизацію прав і обов'язків політичних партій як самостійних суб'єктів фінансових правовідносин, що дозволило виокремити їх спеціальний фінансово-правовий статус, на цій основі розроблено модель структури та змісту фінансово-правової норми, яка регламентує участь політичних партій у фінансових правовідносинах, із визначенням її елементів та особливостей їх функціонального наповнення з урахуванням публічно-правової природи відповідних відносин.

За своїм змістом дисертація відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (із змінами), Вимогам до оформлення дисертації, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40 (із змінами) і Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (із змінами).

Здобувач має 7 наукових публікацій за темою дисертації, з них 4 статті у наукових виданнях, включених на дату опублікування до переліку наукових фахових видань України:

1. Шарандін О.О. Порівняльно-правові аспекти визначення фінансово-правового статусу політичних партій в Україні та закордонних державах (практика Польщі та Німеччини). *Ірпінський юридичний часопис*. 2024. № 4(17). С. 123-133. URL: <https://ojs.dpu.edu.ua/index.php/irplegchr/article/view/302/313>.

2. Шарандін О.О. Відповідальність політичних партій за фінансові правопорушення. *Європейський правовий часопис*. 2024. № 5. С. 99-105. URL:

https://cms.legal-journal.e-u.edu.ua/uploads/5_15_00bd36f03f.pdf

3. Шарандін О.О. Принципи фінансування політичних партій. *Європейський правовий часопис*. № 6,7. 2025. С. 100-108. https://cms.legal-journal.e-u.edu.ua/uploads/6_16_2b24430847.pdf.

4. Шарандін О.О. Особливості нормативно-правового забезпечення фінансово-правового статусу політичних партій в Україні. *Ірпінський юридичний часопис*. 2025. № 1(118). С. 98-108. <https://ojs.dpu.edu.ua/index.php/irplegchr/article/view/324/334/>

У дискусії взяли участь (голова, рецензенти, офіційні опоненти, інші присутні) та висловили зауваження:

Офіційний опонент – доктор юридичних наук, професор **Ковбас Ігор Васильович**, завідувач кафедри публічного права Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, надав позитивний відгук із зауваженнями:

1. На с.38 дисертації зазначено, що «організаційна побудова партії закріплюється у статуті, який визначає структуру керівних, виконавчих та контрольно-ревізійних органів, порядок прийняття рішень, внутрішньопартійні процедури (включно з дисциплінарними), права та обов'язки членів, порядок створення регіональних і місцевих організацій». Водночас наведене положення має певний дискусійний характер і потребує додаткового висвітлення щодо структури політичних партій. Зокрема, доцільно було б більш чітко розмежувати структуру політичних партій, зокрема: які основні типи (моделі) організаційної побудови політичних партій виділяє у своєму дослідженні та які саме статутні органи належать до керівних, виконавчих та контрольно-ревізійних?

2. У розділі 2.1 дисертації автором стверджується, що нормативно-правове забезпечення фінансово-правового статусу політичних партій характеризується низкою прогалин і суперечностей. Зокрема, звертається увага на проблему нечіткого визначення поняття «статутна діяльність», а також на наявність різних підходів до фінансування в Законі «Про політичні партії в Україні» та Виборчому кодексі, що призводить до правової невизначеності. Необхідно більш детально пояснити, у чому саме, на думку автора, полягає ця правова невизначеність? Які конкретні колізії або прогалини вважаються найбільш критичними?

3. На с.92-94 дисертації детально проаналізовано механізми фінансування політичних партій, зокрема положення статей 14, 15 та 17-1 Закону України «Про політичні партії в Україні». Автор зазначає, що партія зобов'язана протягом 30 робочих днів відмовитися від незаконного або надмірного внеску та або повернути його, або перерахувати до державного бюджету. Слід уточнити чи вважає автор цей механізм достатньо ефективним на практиці? Як він оцінює ситуацію, коли партія фактично може добровільно відмовитися від внеску до дня подання фінансового звіту, що потенційно дозволяє їй тимчасово користуватися коштами, походження яких викликає сумніви, а також які існують основні недоліки чинного правового регулювання щодо контролю за

внесками на підтримку політичних партій та що стосується конкретних змін для підвищення ефективності цього механізму?

4. На с.135-136 дисертації зазначено, що діяльність політичних партій як інститутів громадянського суспільства полягає у представленні різних політичних поглядів, формуванні політичної культури, соціальному контролі, політичному оновленні та інтеграції громадських запитів у державну політику.

Офіційний опонент – доктор юридичних наук, професор **Литвин Наталія Анатоліївна**, професор кафедри службового та медичного права Київського національного університету імені Тараса Шевченка, надала позитивний відгук із зауваженнями:

1. Позитивно оцінюючи авторський підхід до обґрунтування необхідності вдосконалення системи фінансового контролю за діяльністю політичних партій в Україні, варто зазначити, що окремі положення дисертації потребують додаткової конкретизації. Зокрема, доцільно було б детальніше визначити напрями та механізми такого вдосконалення, а також окреслити ключові заходи, необхідні для приведення системи фінансового контролю за діяльністю політичних партій у відповідність до європейських стандартів прозорості, підзвітності та доброчесності політичного фінансування.

2. У дисертаційному дослідженні автор обґрунтовує доцільність запровадження комплексного підходу до контролю за фінансуванням політичних партій в Україні як важливого інструменту забезпечення прозорості та мінімізації корупційних ризиків. Водночас окремі аспекти цього положення потребують більш детального висвітлення. Зокрема, доцільно було б конкретизувати складові такого комплексного підходу, визначити механізми їх реалізації, а також розкрити взаємодію суб'єктів фінансового контролю у процесі забезпечення ефективного нагляду за фінансовою діяльністю політичних партій.

3. У дисертаційному дослідженні автором здійснено ґрунтовний аналіз вітчизняних і зарубіжних нормативно-правових актів, що регулюють діяльність політичних партій та громадських об'єднань. Водночас окремої уваги потребує питання розмежування правового статусу політичних партій та інших громадських об'єднань. Зокрема, доцільним видається більш детальне обґрунтування основних ознак політичних партій, які відрізняють їх від інших інститутів громадянського суспільства та визначають їх особливе місце у політичній системі й системі громадянського суспільства України.

4. Попри належне обґрунтування актуальності дослідження, окремі положення дисертації потребують додаткової конкретизації. Зокрема, доцільно було б більш детально розкрити значення створення незалежного органу контролю за фінансуванням політичних партій в Україні, а також визначити його можливі повноваження, функції та роль у забезпеченні прозорості й ефективності системи фінансового контролю у сфері партійного фінансування. Втім, зазначені зауваження не знижують загальний високий рівень проведеного дослідження та можуть бути обговорені у процесі дискусії під час захисту.

Рецензент – кандидат юридичних наук, професор **Глух Марина**

Василівна, завідувач кафедри фінансового та податкового права Державного податкового університету, надала позитивну рецензію із зауваженнями:

1. Принцип незалежності фінансування, сформульований у висновках як автономія політичних партій від держави, спонсорів чи членів, виглядає занадто категоричним і не враховує реалії сучасної правової системи. Адже фінансова діяльність партій неминуче перебуває у взаємодії з державними механізмами контролю та підтримки, зокрема через систему державного фінансування та обов'язкове звітування перед НАЗК. Тому більш коректним є трактування цього принципу як забезпечення балансу між самостійністю партій у формуванні власного бюджету та законодавчо визначеними обмеженнями й контрольними процедурами, що гарантують прозорість і підзвітність фінансових потоків. Такий підхід дозволяє уникнути суперечності між принципом незалежності та принципом законності, а також узгоджує його з європейськими стандартами фінансування політичних партій.

2. На С. 116 дисертації здобувач слушно акцентує увагу на непропорційності чинних штрафів за фінансові порушення політичних партій, та пропонує встановлення санкцій у розмірі 100% від незаконного внеску. Дана пропозиція потребує більш детального обґрунтування з огляду на принцип співмірності та практику Європейського суду з прав людини. Надмірна суворість може бути сприйнята як обмеження свободи політичної діяльності, що створює ризик порушення демократичних гарантій. Тому можливо доцільно розглянути диференційовану систему санкцій, яка враховуватиме характер порушення та його наслідки, забезпечуючи баланс між превентивною функцією покарання та дотриманням стандартів демократичного процесу.

3. Порівняльний аналіз досвіду Польщі та Німеччини, безперечно, має значну наукову цінність, однак висновки щодо його адаптації в Україні потребують більшої деталізації. Варто враховувати, що рівень інституційної зрілості та політичної культури у цих країнах відрізняється від українських реалій, тому пряме перенесення моделей може бути не завжди ефективним.

Пропозиція створити незалежний орган при Центральній виборчій комісії виглядає перспективною, проте потребує додаткового аналізу щодо його майбутніх повноважень, ресурсного забезпечення та механізмів взаємодії з існуючими інституціями (НАЗК, Рахункова палата, судові органи). Без чіткого визначення компетенції та процедур можливе часткове дублювання функцій або виникнення правових колізій. Тому доцільно було б доповнити висновки більш системним обґрунтуванням можливих моделей інституційної інтеграції та оцінкою відповідності запропонованих змін міжнародним стандартам GRECO та Венеціанської комісії, що надало б пропозиціям більшої практичної реалізованості.

Рецензент – кандидат юридичних наук, доцент **Гарбінська-Руденко Альона Валеріївна**, доцент кафедри фінансового та податкового права Державного податкового університету, надала позитивну рецензію із зауваженнями:

1. Попри слушне підкреслення ролі політичних партій як ключового інституту демократичної держави, у висновках недостатньо розкрито питання

їхньої інституційної спроможності та реальної участі у формуванні політичної влади. Зокрема, варто було б детальніше показати, як саме партії виконують функцію посередника між суспільством і державою в умовах сучасної України, адже формальне закріплення їх статусу у законодавстві не завжди відповідає практиці.

Крім того, перелік проблем партійної системи (слабка інституціоналізація, персоніфікованість, залежність від фінансово-промислових груп) є правильним, але потребує більшої конкретизації щодо їхнього впливу на демократичні процеси. Було б доцільно доповнити аналіз прикладами з практики виборів чи функціонування парламентських партій, щоб показати, як ці проблеми реально обмежують розвиток внутрішньої демократії та прозорості політичного процесу.

Таке уточнення зробило б висновки більш ґрунтовними та наближеними до практичних реалій, а також посилило б їх наукову аргументованість.

2. На с. 121-122 дисертації здобувач узагальнює роль громадських організацій у сфері фінансового контролю за діяльністю політичних партій, і цей підхід виглядає переконливо, проте їх функція подана дещо ідеалізовано. Не враховано, що реальні можливості таких організацій часто обмежуються браком фінансових і кадрових ресурсів, недостатнім доступом до інформації та відсутністю належної інституційної підтримки з боку держави, що може знижувати ефективність їхнього моніторингу та аналітичної роботи. Крім того, твердження про фактичну легітимізацію діяльності громадських організацій через конституційне право громадян на участь в управлінні державними справами потребує уточнення, адже законодавство прямо не визначає контроль за фінансами партій як їхню функцію. Така діяльність може викликати дискусії щодо меж повноважень громадського сектору. Було б доцільно підкреслити необхідність законодавчого закріплення механізмів участі громадських організацій у фінансовому контролі, щоб їхня діяльність мала не лише суспільне, а й чітке правове підґрунтя. Це дозволило б забезпечити узгодженість між практикою громадського моніторингу та офіційними інституційними процедурами.

3. Пропозиція висловлена здобувачем у підрозділі 2.2. щодо доповнення Закону України «Про політичні партії в Україні» окремою статтею, яка б чітко визначала права та обов'язки партій у фінансовій сфері, виглядає доволі перспективною та може сприяти підвищенню прозорості й упорядкованості правового регулювання. Водночас варто врахувати, що такі зміни мають бути узгоджені з положеннями інших нормативних актів, зокрема Закону «Про запобігання корупції» та Виборчого кодексу України. Інакше існує ризик часткового дублювання чи навіть суперечностей у правозастосуванні. Тому доцільно наголосити на необхідності комплексного підходу до законодавчих змін, який забезпечить узгодженість нової статті з чинною нормативною базою та сприятиме формуванню цілісної системи фінансово-правового регулювання діяльності політичних партій.

Голова ради – доктор юридичних наук, професор **Новицька Наталія Борисівна**, професор кафедри цивільного права та процесу Державного

податкового університету, без зауважень.

Мацелик Тетяна Олександрівна, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри фінансового та податкового права Державного податкового університету, без зауважень.

Результати відкритого голосування:

«За» 5 (п'ять) членів ради,

«Проти» НЕМАЄ членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує **Олександрю Шарандіну** ступінь доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова разової
спеціалізованої вченої ради

Наталія НОВИЦЬКА

(підпис)

Державний податковий університет	
Підпис <u>Н.Новицька</u>	засвідчую:
<u>Н.Новицька</u>	Учений секретар
<u>14.04.20</u>	20 <u>04</u> р.